

duren zouden krijgen; en dat dan het gezegde: „dat zij toch allen één zijn“, niet veel meer gehoord zou worden. Want dan had men zijn zin! Ik zeg het maar wat er; ik houd er nu eenmaal niet van, er doekjes om te winden. Een ieder moet de schrijvende wond weer maar eens bloot zien liggen. Verschillenden van ons moeten uit een „vromen dommel“, waarin zij zijn gaan dromen van zoetvloeiende woordekens van „verzoening“ en „hereeniging“ weer maar eens opgeschrikt worden!

Dat hebben zij nodig; dat heeft ook..... de KERK nodig!

Want nogmaals: waar is heden ten dage de kerk van onzen Heere Jezus Christus?

Is de Roomsche kerk nog wettige vergaderplaats van Christus' geloovigen? Niet? Mee eens? De Hervormde kerk dan? Mischien?..... Maar waarom staat ge daartegen gereserveerder dan tegenover de Roomsche Kerk? Was de Afscheiding van 1834 en volgende jaren in wezen anders dan de uittocht uit de Roomsche Kerk in 1520 en volgende jaren? En was de haat minder fel? Zou het dus met Christus' bewilliging zijn, als ge zeldt: „nu ja, het is weer al meer dan een eeuw geleden, dat onze vaders fel en afzichtelijk vervolgd werden; die vervolgers zijn dood, onze vaders en moeders ook; we nemen nu weer wederkeerig de hoeden voor elkaar af; kom, laten we ook weer maar eens elkaars kerkgebouwen binnenstappen?“ Wat denkt ge wel, o mensch, dat Christus zóó vergeetachtig en zóó zand-er-over-achtig is, als gij zijt?

Wat is kerkelijke censuur? Dat is toch het middel, dat Christus toegepast wil zien, als een van Zijn lidmaten zich komt te misgaan, om..... hem weer in het rechte spoor van Zijn geboden te krijgen! Maar wat wordt dat nu toch voor figuur, dat ik zou kunnen zeggen, als ik in het ééne kerkelijke instituut gecensureerd wordt: „gegroot, mijne heeren, er zijn nog meer kerken; ik voeg mij wel bij een andere „openbaring van het Lichaam van Christus!“ Dan wordt alle uitoefening van kerkelijke censuur toch volkomen dwaasheid! Een slag in de lucht!

Kom, laat ons toch nuchteren worden; en vandag weer gaan zeggen: hier is de Kerk! En niet daar is de wettige vergaderplaats!

En daarom, alle geloovigen, komt hierheen en voegt U bij onze vergadering. Scheidt U af van die onwettige vergaderingen, al komen daar ook de duizenden samen en geschiedt er daar nog zooveel actie op alle mogelijk terrein; en voegt U bij ons, want hier vergaderen geloovigen naar de normen van de belijdenis der Kerk.

Wie vandaag aan den dag overgaat naar een synodocratische of andere gemeenschap, die „her-eenigt zich niet met een kerk“, maar die VERLAAT DE KERK! Die doet gruwelijk onrecht!

En zóó moeten we ook onze krant lezen: als we daar een kopje zien: „kerkelijke hereeniging te.....“, dan moet het door onze ziel snijden: „broeders, broeders, wat zijt gij begonnen? Gij verlaat de Kerk! Gij laat Christus met Zijn uitgestrekte armen staan en gij zegt: „mij te klein clubje, mij te akelig zaaltje en ik ga llover daar, waar er meer zijn en in een mooi representabel gebouw en bij menschen, die wat meer weten van geven-en-nemen“.

Leiden.

P. JASPERSE.

Passiespel

Ook bij ons heeft het passiespel — dramatische vertooning van Christus' lijden — weer zijn intrede gedaan. Er is geen terugkeer naar de spelen der Middeleeuwen, maar een zekere concurrentie met Oberammergau. Het zal ook wel geld in de laden brengen.

De Groene Amsterdammer geeft — van de hand van A. Koolhaas — een beoordeling. Daaruit knippen we:

Maria sprak haar — bijzonder moele — tekst na de kruisafneming zeer indringend en overgegeven. Een zwak punt van de vertoning was, dat de Jezusfiguur zo weinig krachtig was, dat er niets van uit ging. Alleen zijn twijfel in de hof van Getsemanee leidde tot ontroering. Zoals natuurlijk de kruisdraging, die overigens van de regie weinig steun vond, zodat hier, meer dan ergens anders (en eigenlijk gelukkig) de primitiviteit en de onhandige eenvoud het sterkst en het best konden werken. De bewogenheid van het publiek was hier dan ook zeer groot en zeer reëel.

De Reizigers kweten zich uitstekend van haar taak. Een hand, die men wel dezelfde mag achten die de Reizigers in de Gijbregt tot een soort dansen bewoog, bewoog ook deze reï aan het slot tot dansen, en voorkwam daarmee, in weerwil van uiterst heilige bedoelingen, niet het gevaar van op een revue met kerstmis te lijken.

Bij zoveel gemengdheid, bij zoveel dualisme kon het niet anders of het publiek verliet met zeer gemengde indrukken het enorme theater.

„Ik vind het met de fanfare mooier“, zei een dorpeling en waarschijnlijk schoot hij in de roos.

Tot zoover Koolhaas.

We gelooven, dat die in de roos schietende dorpeling zijn ondanks bewijst, dat er een in het hart geschoten doopeling is. En als die niet hardop „au“ zegt, en blijft zeggen, wordt die de papa van een in de geboorte steken gebleven doopeling. Zou de roomsche kerk ook maar een spel-van-de-paus willen geven? Of zou de pater, die den tekst voor het spel schreef, den volgenden keer het verdragen, dat men een passiespel geeft van b.v. één zijner verwanten, bisschoppen, „overleden“ in Dachau? Maar hoe dan zijn Heere en God?

K. S.

Dr G. C. Berkouwer en de Roomsche Collega

In ons vorig nummer hoorden we dr G. C. Berkouwer spreken over een R.K. Hoogleraar, die op een vergadering iets beweerde, dat geen roomsche kerkleer was. „Maar niemand moet denken, dat de andere R.K. geestelijken en de aanwezige R.K. studenten als één man opstonden om te protesteeren“, zegt dr B.

Zullen we binnenkort al de andere leeraren en studenten, die naast dr B. staan, als één man zien opstaan om te protesteeren, als iemand in hun kring iets beweert, dat geen 1944-leer is? De Ros? Waarheid — en — Eenheid? Enzovoort?

Dat wordt dan een op-stand van comme ça! K. S.

Haat

De Groene Amsterdammer van 27 Mei 1950 citeert uit „Daily Express“ volgend inzicht:

„Een psycholoog van de Londense Universiteit, dr McKellar, heeft een grondig onderzoek ingesteld naar de haatgevoelens van 230 mensen. Daaruit bleek, dat zich vernederd-voelen verreweg de meest-voorkomende oorzaak van haat is. Vermoedelijk haat ge de man, die u belachelijk maakt in de club veel dieper dan de man, die u telkens weer klopt bij het promotie-maken op het kantoor. Ge koestert misschien meer haat tegen de venijnige vrouw als u uitlacht om uw kleren dan tegen de „vamp“ die erop uit is, u uw man af te kapen.

Slechts weinigen verlangen naar de dood van de menschen die zij verafschuwen. Maar daar steekt niets genadigs in. Een gehate persoon is van te groot emotioneel belang voor de hater dan dat deze bevrediging kan vinden in alleen-maar-vernietiging. Een oog-om-oog tand-om-tand vernedering van de vijand is de vorm van wraak die het meest wordt begeerd.

Uit het onderzoek is ook nog gebleken, dat men maar zelden de mens haat tegen wie men zijn boosheid kan demonstreren. Als boosheid moet worden onderdrukt, ontstaat de durende haat.“

Een ervaren gids voor een gevaarlijk gebied

R. W. J. Steinz: „De wonderwereld der beeldende Kunst“. Uitg. Bosch & Keuning N.V., Baarn.

De plastische kunst — beeld- en schilderkunst — staat bij vele van onze menschen buiten hun aandachtssfeer. Nog meer dan bij de literatuur is men geneigd afwijzend tegenover de uitingen der moderne schilderkunst te staan. Nu kan dit stellig zeer juist zijn, als het ligt aan den kunstenaar; als deze in zijn werk een levensovertuiging uitspreekt, die lijnrecht staat tegenover wat God ons in Zijn Woord leert en gebiedt. Berust de afwijzende houding echter alleen op onkunde, op het domweg veroordeelen van wat men niet kent en dus niet begrijpt, dan spreekt er een geestelijke armoede uit, die laakbaar is.

De heer Steinz heeft getracht hen, die niet uit onwil, maar uit onmacht, het gebied der beeldende kunst niet durfden betreden, tot gids te zijn en hun dat onbekende land als een wonderwereld te doen zien.

Of hij daarin geslaagd is, kan ik moeilijk beoordelen. Wel heeft hij getoond een schrijver te zijn, die door zijn vlotten stijl en gezelligen gesprekstraat de moeilijkste onderwerpen bevattelijk weet te behandelen, een vakman, die zijn stof zoo goed beheerscht, dat hij er duidelijk over kan spreken, zonder de problemen uit den weg te gaan.

Het aantrekkelijke van zijn stijl ligt hierin, dat hij geen doorlopend gewichtig betoog houdt over de plastische kunst, maar een soort van Socratische samenspraak componeert. Het voordeel hiervan is, dat hij de tegensprekers kan laten zeggen wat hij zelf wil, hun argumenten en beweringen in den mond kan geven, die hem krachtig te pas komen. Hij kan zijn betoog er door vereenvoudigen en telkens op de negatieve of positieve opmerkingen van zijn opposanten ingaan, daar die de kern van de zaak of raken of juist totaal verkeerd zien.

Achter in het boek staan een aantal reproducties van zeer moderne kunstwerken, behorende tot ver uiteenlopende kunstrichtingen. Bezie men die het eerst, zooals veel menschen doen, die een boek beoordeelen naar de illustraties, dan zullen velen zich verbaasd afvragen of dat nu kunst is. En daar is het den schrijver om te doen. Hij prikkelt tot lezen, omdat men wel eens wil zien, hoe iemand zooveel „geks“ nog tot kunst zal weten op te vijzelen.

Gaat men dan lezen, dan brengt de schrijver zijn lezers weldra midden in de problemen. Met zijn denkbeeldige opposanten formuleert hij al spoedig een kunstdefinitie: „Kunst is ernstig spelend of spelend ernstig in schoonheid uitdrukken een bepaald levensgevoel“. Spoedig blijkt, dat dat levensgevoel voortkomt uit een levensbeschouwing en dat de wonderlijke, zonderlinge, vaak onbegrijpelijk lijkende moderne schilderstukken openbaringen zijn van wat er leeft, diep in het hart van den kunstenaar. Dat men niet klaar is, met een spottende opmerking aan die „idioten“ dingen voorbij te loopen, maar dat het de moeite loont, na te gaan welke voor hem innerlijke waarheid de kunstenaar er in uitsprekt.

Een groot deel van het boek is dan ook gewijd aan de bespreking, de verklaring van de opgenomen af-

Samenspreking over wat niet aan de orde is

Ergens hebben twee colleges gesproken, die elk voor zich zeggen kerkeraad der Geref. Kerk ter plaatse te wezen. De synodocr. woordvoerders beweerden:

a) dat de Synoden niet hebben willen binden aan de leer van bezegeling van aanwezige genade: voorzover dit geconcludeerd mocht zijn uit Toelichting en Prae-advies is enerzijds die conclusie verkeerd geweest en anderzijds heeft de Synode deze stukken, als niet meer normerend, terzijde geschoven.

Deze spreker praatte dus over wat niet aan de orde is. Hij praatte over wat (z.l.) de synode al of niet heeft gewild. Aan de orde is alleen wat ze heeft gedaan, verklarende: zóó wil de Heere, en zóó willen dus wij. Elk constateeren, dat ze iets anders wilde dan ze deed, is een beweren, dat ze sprak als een kind. Maar ze zegt: zoo spreekt de Heere en ieder moet dat naspreken. In ons spreken HEBBEN alle kerken gesproken. Ook die kerk, die nu zóó „doet“ spreken.....

b) Een andere synodocr. woordvoerder beweerde, dat niet gebonden is aan Toelichting en Prae-advies. De mogelijkheid van hereeniging is geschapen door de besluiten der Synode van Den Haag-1950, welke als basis kunnen dienen.

Ook deze spreker ging voorbij aan de feiten. De synode bond aan de zestien formules. Daaraan moest ieder in alles conform beloven te zijn.

Daarom gaf een beter, d.w.z. nuchter geluid die spreker van onzen kerkeraad, die opmerkte, dat ook de Haagse Synode bleef vasthouden aan de uitspraak van 1943, dat niets geleerd mag worden, dat met de leeruitspraken niet ten volle in overeenstemming is. Het ging en gaat niet alleen om binding aan leerstellingen, maar ook om de gebondenheid aan een beperkt bewerd kerkelijk gezag.

Tot zoover de feiten, aangaande al of niet verdoezeling van de feiten. K. S.

LITERATUUR EN KUNST

beeldingen. Hier wordt de toon veelal anders. Wel treden nog soms tegensprekers op, maar dikwijls ook is de schrijver uitsluitend kunstcriticus. En men zal moeten erkennen, dat hij zijn weetje weet en zijn kijk aannemelijk weet te maken ook. Toch zal hier de lezer soms het hoofd schudden, en zich afvragen of hier niet te veel verklaard wordt, of er niet hinein-interpretiert wordt, wat een ander er nooit in zal zien. Men krijgt bij deze uiteenzettingen wel eens het gevoel, een kunstcritiek te lezen uit een vakblad, met die vreemde terminologie, die blijkbaar bij schilderkunst behoort. Er is geloof voor nodig, wil men alles beamen, wat hier beweerd wordt.

Ook dit is vanzelfsprekend, want als het product een uiting is van een levens- en wereldbeschouwing, kan men het niet aanvaarden zonder geloof. Maar hier komt dan ook naast aanvaarding, volkomen afwijzing te staan.

Tegen dit hoofdstuk heb ik het meeste bezwaar. Bijna nergens wordt een woord van afkeuring, van afwijzing, gesproken. Zijn opzet, den lezer te behoeden voor domweg verwerpen van iets, wat hij niet begrijpt, brengt den schrijver er toe in het moderne jargon alle experimenten van de verschillende -ismen, tot kunst te verheffen. Hij spreekt van de juichende tinten, den blijden glans, de diep mystieke sfeer, die er ligt over de werken van kunstenaars, die hij verderop karakteriseert als pantheïsten, existentialisten, wier levensovertuiging angst is. Het was beter geweest, dat de schr. dadelijk gewezen had op het verderfelijke, dat er in zulke kunstuitingen kan liggen, het puur anti-christelijke, dat in den chaos de oplossing ziet van het levensprobleem.

Ik wil niet zeggen hiermee, dat de schr. hier niet op ingaat, maar hij had het directer kunnen doen, door de beoordeeling van den vakman te paren aan de veroordeeling door den christen. Dat de auteur werk van Mondriaan niet wil beschouwd zien als behangelpatronen, kan ik waardeeren, maar dat hij, als christen de betekenis van dit werk zoo hoog aanslaat, verbaast mij. Wij moeten radicaal durven afwijzen, op gevaar af, dat men ons rekent tot de domme, dogmatische fanatici.

Heeft de schrijver vóór zijn kritische beschouwingen, die hij als „een merkwaardig tuitje bloemen“ aankondigt en die een beredeneerde catalogus wil zijn, den technischen kant der kunst vooral behandeld, daarna beschouwt hij den geestelijken achtergrond. In zijn „drieërlei wereldbeschouwing“, schildert hij weer in levendige, heldere kleuren drie voornamen zienswijzen, en wel 1e de mensch als een brok natuur, dus het materialisme en het vitalisme, 2e de mensch als God, het pantheïsme in zijn vele verschijningsvormen en 3e de mensch als schepsel, waarin de gevarieerde christelijke standpunten worden uiteengezet.

Wanneer ik hierbij aanmerk, dat m.i. het positief-Bijbelsche standpunt te weinig uitsteekt boven de vele andere, zoodat het schijnt, dat het in hetzelfde vlak ligt met deze, dan bedoel ik niet den auteur slapheid te verwijten. Maar hij schrijft voor de jeugd en hij wil hen een wonderwereld binnenleiden, waarvan zij geen notie hadden, een wereld van schoonheid, maar